

ANN. XX - FASC. I

Completo

MENSE JANUARIO MCMXXXIII

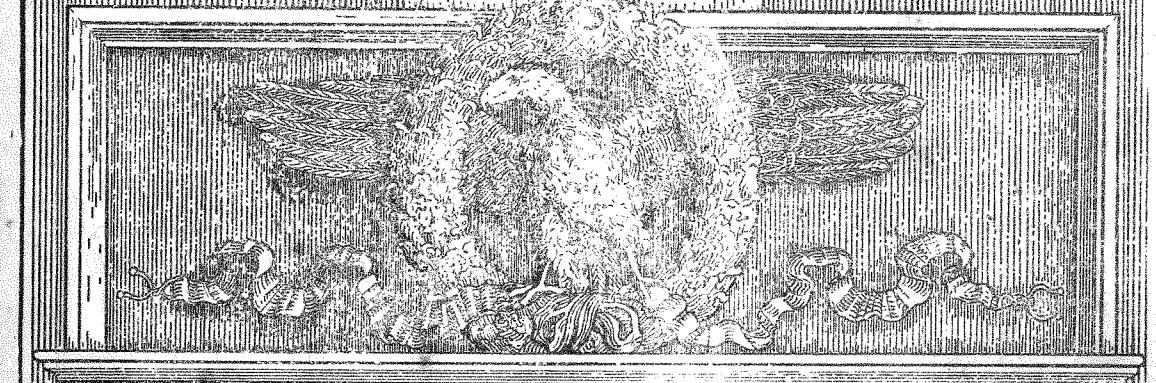
ALMA ROMA

QVIDQVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

Per.
Lat
011

C. DEL VECCHIO.

SINGULIS MENSIBUS EDITUR TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

Nuperrime prodiit

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Editio altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addenda erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Mile-siae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus - Francisculi prandium.

Singulae pretio italic. libell. 2.

Supersunt quoque, recens forte reperta, nonnulla exemplaria operis, cui titulus:

PARVUM ANTIBARBARUM

Ven. lib. 8.

(Iis vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus).

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integram ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXI, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 425 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 850, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, recto tramite requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pratum subnotationis an. MCMXXXII est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa italicas lib. 30 exaequans; *ante sol-vendum rectoque tramite mittendum* ad JOSEPHUM FORNARI doctorem, *Romam, 12, Via del Governo Vecchio, 96*.

“ALMA ROMA” IN ANNUM MCMXXXIII

Faustis quidem pro Latinitate auspiciis annus MCMXXXIII exoritur: eius enim amicorum novum agmen in Germania, *Societas Latinae* sub nomine, est recens constitutum, nempe ad latini sermonis notionem apud cultos ubique viros latius latiusque ita diffundendam, ut tandem aliquando eius usus communis fiat ad ingenii facultates explicandas ac vicissim communicandas. Qualis autem sermo? Profecto haud multum a celebratorum scriptorum dissonus; nunquam vero qui novis artificiis pariatur.

Neque satis: in Urbe, suadente *Collegio ad studia romana provchenda*, proxime conventus congregabitur, qui de renovando latinae linguae usu peculiares habeat disquisitiones, dum certamina habebuntur, praemiis aucta, latinis dissertationibus colloquiisque agitata.

Consilio igitur nostro, cui interdum vel aegri somniis irrisum est; pro quo, contra, per annos circiter quadraginta, cum *Voce Urbis* primum ac deinde cum hac *Alma Roma* indesinenter et sine remissione sudavimus et alsimus, iustitia denique tribuitur; fax, quam accensam servare valuimus, ignibus novis augetur; qui omnes splendida corona Aliae Matris caput redimant, et ad vividam hanc lucem populos omnes allicant.

Proximum nobis locum repetere, sine superbia, liceat: videmur esse

meriti; eumque non deserere, quum vita aut vires non deficiant, omni ope studebimus, praesertim ut res in tuto posita sit atque permaneat. Scilicet nolumus sub latinitatis specie falsum aliquid induci, quod ad rei familiaris quasi eversionem ferat. Nonne enim audivimus de duplice latinae linguae genere verba fieri: firmam alteram et suo fato functam cum classicis, alteram in progrediendo mutabilem? Quae inde via ad proprium cuiusque animum explendum, satiandum quovis arbitrio, morositate qualibet? Scimus et concedimus, stylos fuisse varios, a celsis ad demissos, iuxta rerum argumenta et materies; itaque varii, et ipso aureo tempore, auctores fuere: sed latinus sermo, latini eloquii structura unum quid per saecula semper constituit, catholicae ecclesiae praesertim documentis servatum, usque ad nostros dies. Neve quis adducat nova vocabula esse novis nostrae tempestatis inventis cudenda: praeter quam quod horum praecipuis nomina vulgo imposita, utpote graeco fonte manantia, latina eadem quodammodo considerari queunt, ita ut tuto adhiberi possint, non aliter ac Cicero ipse nova huiusmodi suo tempore adhibuit, et nunc fuisset adhibiturus; ceterorum pleraque deduci possunt ex amplissima latinarum vocum serie, quae vel id ipsum indigitent, vel parce detortae possint aptari: unum — iamque superiore anno admonuimus — praestat, latina verba late cognoscere, vocabulario ita incumbere, ut nocturna versetur manu, versetur diurna, et vocum sensum penetrare. Id nos per longum vitae nostrae cursum conati sumus perficere; ita nobis non difficile factum est omnis generis argumenta in commentario nostro pertractare, a litteris ad historias, a civilibus rebus ad oeconomicas, a socialibus, quas nuncupant, ad artis quaestiones et praecepta, a doctrinarum omnium notitiis ad res hodiernam vitam attingentes, ipsaque ludicra et iocosa; non quidem nobis temere assumentes cum celebratis auctoribus decertare et contendere, sed unice ita scribere, ut si Romanorum quivis, si quis Latinus vitae redditus fuisset nosque legeret, intelligeret.

Hac mente, novae Societati Latinae fraternalis manus tendimus, quemadmodum superiore anno Polonicae ingenue atque aperte occurrimus, et cum gudio quae sequuturae forte sint excipiems, diem auspicantes, quo foedus latine scribentium per orbem universum maturerit: scribentium dicimus; de loquentium enim non parvae difficultates adhuc superrandae nobis videntur; quae tamen fiduciam habemus fore ut opinione celerius dirimantur.

Nos interim in incoepio nostro firmiter persistentes, pretium annuae consociationis, ut in superiore numero nunciavimus, immutatum anno MCMXXXIII reliquimus; scilicet pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Americae septentrionalis doll. 3; pro ceteris universi orbis nationibus summam, quae Italicas libell. 30 exaequet.

Communi huic subnotationi altera iam aliquot annis addita est, quam *adiutricem* appellavimus, duplicato cuiusque subnotationis pretio. In *Patronorum* autem Commentarii nostri numerum adscribentur qui summam libellas 100 exaequantem miserint, vel socios quinque novos adportaverint.

Praeterea qui integrum ALMAE ROMAE commentarii collectionem, ab anno scilicet MCMXIV ad annum MCMXXXII inclusive, sibi cupiant, mittant Italicas libell. 450 si in Italia; pretium duplicatum, nempe libell. 900, si apud exterias gentes.

In mentem autem revocamus, a nobis libros duos editos fuisse ad latine scribentium et colloquentium utilitatem; alterum cui titulus *Parvum antibarbarum*, alterum *Communia vitae* inscriptum: singuli ven. lib. 8; quibus addendae erunt lib. 0,50 in Italia, libell. 1 apud exterias nationes, pro transmissionis expensis.

Pecunia omnis, sive pro consociatione, sive pro librorum acquisitione, ante solvenda est apud drem JOSEPHUM FORNARI, « Almae Romae » Moderatorem, Romae, via del Governo Vecchio 96.

Denique has de subnotatione leges in mente quisque habeat:

1) *Consociatio sub anni exitum non retractata pro redintegrata habetur.*

2) *Qui ALMAE ROMAE specimen habuit, neque post fasciculos tres acceptos reddidit — (quod nullo impendio facere poterat; quae enim a publico cursu tradita recusantur, gratuito ea mittenti restituuntur) — tamquam socius valide reputabitur, ideoque ad solvendum annuae consociationis pretium tenebitur.*

NOVO ANNO INEUNTE

*Iam, tumida inter Austri
Flabra nimbosi, vetus, en, interiit; citusque
En novus annus, inter
Algidas brumas, oritur, nil meliora prodens.*

*Hac vice sol perenni
In rotas orbem rapiens, vel reparat, fugaces
Praecipitat vel annos,
Damna et aerumnas revehens terrigenis aceras.*

*O, stolidos! et istam
Luctibus vitam studiosi colimus refertam,
Illecebrisque, tamquam
Solis orbati radio, decipimur dolosis?*

*Nam, simul ut gravamur
Mensibus, nutant humeri, deiicimurque tandem
Quo cecidere patres,
Unde, nec terrae dominis, iam dabitur levare.*

*Et Libitina, forsan,
Instat atque urget propior; forsan et ipsa, surgit
Aurea quae dies, quot,
Non senes tantum, validos sed iuvenes, recedens*

*Funere merget atro!
Grande discrimen dubio istud procul; at, puellae
Quis Phrygiae arte pollens,
Utra post mortem capiet nos domus, edocere*

*Sit potis? Hic, aberrans
Quaeque mens defit nec, olens Tartarus an beati
Elysii futura
Nostra sint sedes, valeat, docta licet, profari.*

*Ut renovatur ergo
Annus, et vitae renovemus pariter tenorem,
Tam grave si periculum
Quaerimus vultu placidi, cum maneat, subire.*

*Iudicis ante summi
Ora, cum tantum series nos operum sequatur,
Quod Deus addit horae
O, probi et puri, vitiis edomitis, agamus.*

*Talia sed quieta
Mente dum volvo, miseris! en redeunt theatris
Quae madidae ac soporae
Saltibus turmae, nimiis et dapibus fatiscant.*

*Heu, miseris! quid olim
Et ioci et pingues epulae, quid citharae iuvabunt?
En, feretrum paratur
Quod tribunalici vos statuet tremendo.*

Mantuae, pr. Kal. Ian. MCMXXXIII.

A. TRAZZI.

DE LATINI SERMONIS ELEGANTIA¹

II. - De "concordantia" seu concordia temporum.

I. - Quum uni verbo alterum verbum
subiicitur, alterius tempus pendet tempore
verbi praecedentis.² Quod «concordantia»
seu concordia temporum dicitur; v. g.:

*Timeo ne veniat; ne venerit.
Timebam ne veniret; ne venisset.
Credo, credebam te legere, legisse, lecturum esse.*

¹ Cfr. fasc. sup.

² Ratione tamen habita usus, qui est norma loquendi; nec neglectis aut sensu temporum aut mente scriptentis exprimenda; exemplicausa, quum verbum subjectum est in parenthesis; v. g.: Non *venerat*, quod *sciam* (Cic., *Ad Attic.*, XVI, 2, 4).

Sed hoc omnibus ex partibus considerandum. Hinc sequentes tradimus regulas de concordia temporum coniunctivi, infinitivi et participii.

II. - Quum verbum propositionis principis tempore praesente¹ aut futuro² etiam

¹ *Praesens historicum* (Cf. supra, *De usu temporum*, III, nota) potest haberi tempus praeteriti, et post se tempora praeteriti habere; v. g.: *Servis suis ut ianuam clauderet imperat* (Cic., *De Praetura urbana*, 26, 66). — *Pompeius, ne duobus circumcluderetur exercitus*, ex eo loco *discedit* (Caes.).

² En locum Ciceronis ubi, variandi causa, nunc *praesens* coniunctivi usurpat, nunc *imperfectum*: Ille qui illa pocula non invitus *haberet*, *respondet* se Melitae reliquisse. Tum iste *scribit* ad quosdam Melitenses ut ea vasa *perquirant...* etc. (Cic., *Verr.*, IV, 18).

³ Post futurum, quum adest propositio conditionalis «irrealis», ut dicimus, *Tullius ipse regulam generalem non servat*; v. g.: *Si repudiasset, dubitabit* quin ei vis *esset attata* (Cic., *Pro Sest.*, 29, 62).

exacto effertur,¹ verbum subiectum praesente, iuxta sensum,² aut perfecto coniunctivi exprimitur; v. g.:

Scio, sciam, quid facias, feceris, facturus sis, etc.

Quum verbum propositionis principis tempore praeterito (imperfecto, perfecto aut plusquamperfecto) effertur, verbum subiectum imperfecto, iuxta sensum, aut plusquamperfecto coniunctivi exprimitur;³ v. g.:

¹ a) Quando coniunctivus sequitur post praesens vel futurum infinitivi, videndum quale tempus sit verbi finiti quod infinitivum praecedit, et iuxta illud procedendum; v. g.: *Erras quum putas me impedire quoniam minus scribas — Dicebat se timere ne rex veniret.*

NB. — At post futurum exactum infinitivi sequitur imperfectum coniunctivi; v. g.: *An putas me facturum fuisse ut hoc venires?*

Item, post perfectum infinitivi; v. g.: *An putas me fecisse ut hoc venires?*

b) Imperativus modus sequitur regulam praesentis; v. g.: *Audi quid agam, egerim.*

² Sensus vero verbi subiecti triplex esse potest, scilicet agi potest de re aut praesenti, aut praeterita, aut futura. Quum de re futura agitur, usurpamus coniugationem periphrastica, ut dicitur, ex participio in «*rūs*», cum tempore congruente verbi «*sum*»; v. g.: *Audis quid acturus sim, acturus fuerim.*

NB. — a) Quando verbum caret participio in «*rūs*» (qualia sunt quae supino destituntur et omnia passiva), utimur impersonali «*futurum sit, fuerit*»... etc., cum «*ut*» et congruente tempore coniunctivi; v. g.: *Non dubitas quin futurum sit ut lauder; futurum fuerit ut laudarer.*

b) Si notio futuri indicatur sive per comitans adverbium, sive per verbum antecedens, sive alio quocumque modo, sufficiet ponere, pro coniugatione periphrastica, tempus coniunctivi quod, dempta notione futuri, usurpandum esset; v. g.: *An dubitamus quin, nefario facinore admisso, Romani iam ad nos interficiendos concurrant* (*Caes., De Bel gal.*). — Non video quid prodesse possit, si veneris (Cic.).

Ad electionem autem temporis coniunctivi, examinandum est primum quale sit tempus verbi antecedens; dein, num futurum sit simplex an exactum; v. g.: *Hoc tibi affirmo, si illud beneficium mihi tribuatur (tributum sit), magnopere me gavisurum.* — Caius promittiebat se scripturum quum primum nuntium acciperet (*aceperisset*).

³ Imprimis post «*perfectum historicum*» sequitur imperfectum aut plusquamperfectum coniunctivi; v. g.: *Audisti quid agerem, egissem.*

Usus frequens perfecti historici Latinos assuevit

Sciebam, scivi, sciveram quid faceres, fecisses, facturus essem, etc.

Praesens coniunctivi post perfecta licet usurpare quum significare volumus actionem verbi non restrictam esse ad tempus de quo loquimur, sed ad universa generatim tempora se extendere; v. g.:

Ne libeat gloriari alienis bonis, Aesopus nobis hoc exemplum prodidit (*Phoedr.*, 1, 3).

Traianus rem publicam ita *administravit*, ut omnibus principibus merito *praeseratur* (*Eutr., Brev.*, 8).

Cum ceteris in coloniis duumviri *appellantur*, hi se praetores appellari *volebant* (Cic., *De Leg. agrar.*, II, 34, 93).

Item, quando agitur de re quae necessario ut praesens exhibenda est. Id potissimum occurrit post particulas «*tam, ita, sic, talis, etc.*»; v. g.: *Tam pauca didicit, ut ne legere quidem sciatur.*

Hic homo *ita* bona sua *dissipavit*, ut nunc pauper *sit*.

Quam *sic* spoliata reliquit, ut nunc monumenta victoriae non existent (Cic., *De Suppl.*, 72, 186).

Quidam historici, ut Cornelius Nepos, post perfectum historicum non raro ponunt perfectum coniunctivi pro imperfecto; v. g.:

Adeo angusto mari *conflixit*, ut eius

ad imperfectum coniunctivi post quodvis perfectum collocandum. Itaque, post perfectum, etiam quando agitur de re praesente, Latini fere semper usurpant imperfectum; v. g.: *Diu dubitavi num melius esset. Saepe cogitavi num melius esset.* — Tum ille subito, sciere demens, quanta conscientiae vis esset ostendit (Cic., *Cat.*, III, 5, 11). — Quod hic dies tibi suadet, quo expertus es quam caduca felicitas esset (Q. C., VIII, 14, 43). — Requiescere in sepulcro putat mortuum, magna culpa Pelopis, qui non erudierit nec docuerit quatenus essem quidque curandum (Cic., *Tusc.*, I, 44, 107). — Etiam in indicativo, verbum subiectum quandoque imperfecto effertur post perfectum verbi principis, etsi agatur de veritate generali, ut dicimus; v. g.: *Quae erant prudentiae propria suo loco dicta sunt* (Cic., *De Off.*, I, 40, 143).

multitudo navium explicari non potuerit (C. N., *Them.*, 4).

Tantum absuit ab insolentia gloriae, ut *comminiseratus sit* fortunam Graeciae (C. N., *Ages.*, 5).¹

III. — Quando, post verbum finitum, sequitur infinitivus, usurpatur:

1°) *praesens* infinitivi, quum actione infinitivi relate ad actionem verbi praecedentis spectatur ut perdurans, vel ad idem tempus referuntur actiones utriusque verbi;² v. g.:

Credo te legere (i. e. tuam lectionem perdurare quo tempore ponitur actio credendi, quia aut nunc legis aut habes consuetudinem legendi).

Scribis te absentia mea non mediocriter affici (Plin., *Ep.*, VI, 7).

Sentiebat id se sine ope deorum facere non posse (C. N., *Lys.*, 3).

Quum suspicarer, multum interesse rei familiaris tuae te quam primum venire (Cic., *Fam.*, IV, 10).

2°) *perfectum*, quum actione spectatur ut absoluta, seu prior tempore; v. g.:

Credo te legisse (iam legendi actio perfecta est, quum illud credo).

Scio nos nostris multis peccatis in hanc aerumnam incidisse (Cic., *Att.*, III, 14).

Moleste tuli te senatui gratias non egisse (Cic., *Fam.*, X).

Vestorius noster me per litteras facit certiorem te Roma profectum esse (Cic., *Att.*, IV, 14).

Perfectum infinitivi passivi cum «*esse*» actionem perfectam exprimit; v. g.:

Scio urbem obsessam esse.

Idem perfectum cum «*fuisse*» usurpatur quum in indicativo uteremur plusquamperfecto; v. g.:

Scio urbem expugnatam fuisse, quum rex in castra venit (i. e. expugnationem iam tum fuisse absolutam).

Iubet bono animo esse: *sopitum fuisse regem subito iactu* (T. L., I, 41).

Tradidere quidam *descriptum fuisse* Macroni, si arma ab Seiano tentarentur, iuvenem ducem populo imponere (Tac., *Ann.*, VI, 23).¹

(Ad proximum numerum).

I. Jss.

¹ Alias imperfectum desideratur, praecipue in propositionibus causalibus, concessivis et in relativis, quae causam aut concessionem significant. Item in consecutivis post perfectum, quod perfecti graeci sensum exhibet; v. g.: *Quam siccipoliatam reliquit ut nunc monumenta victoriae non existent* (Cic., *De Suppl.*, 72, 186); aut etiam aoristo; v. g.: *Tantum suil frigus, ut coactus sit nos dimittere* (Cic., *Ad Quintum*, II, 10, 1).

Si de re futura agatur, usurpetur coniugatio periphrastica, ut supra dictum est; v. g.: *Sciebam quid facturus essem.*

² a) Post *memini* ponitur saepe praesens infinitivi de re iam absoluta; v. g.: *Memini Catonem mecum et cum Scipione disserere* (Cic., *De Am.*, 3).

NB. — Intelligi potest actio quasi perdurans, superposito scriptorem in tempus praeteritum se transferre, quasi id etiam nunc perduraret. Nam alias perfectum infinitivi usurpatur; v. g.: *Meministis me ita distractum esse voluerunt* (Cic., *Pro Leg. Man.*, 5). — *Extinctam esse* initio causam (Cic., *Pro Rox. Am.*, 42). — *Quamquam merito iratus erat Octolis, quos solos obtrectasse gloriae suae meminerat* (T. L., XXVI, 34).

² b) Contra, perfectum infinitivi plerumque ponitur post «*contentus sum*», «*satis habeo*», «*satis mihi est*», et similia, loco praesentis; v. g.: *Haec breviter demonstrasse contentus* (Quint., V, 12). — *Contenti sinus id unum dixisse* (PATERC., 2, 103).

NB. — Poëtae passim perfectum infinitivi pro praesente usurpat, saepe solius metri causa.

¹ Post verba *volendi* frequenter infinitivus perfecti passivi cum «*esse*» ponitur loco praesentis, ad celeritatem exprimendam, qua voluntatem sequitur executio; v. g.: *Corinthum patres vestri, totius Graeciae lumen, extinctam esse* voluerunt (Cic., *Pro Leg. Man.*, 5). — *Saluti civis calamitosi consultum esse* volumus (Cic., *Pro Lig.*, 5).

NB. — Frequentius omittitur «*esse*»; v. g.: *Hoc natura praescribit*, ut homo homini *consultum* velit (Cic.). — *His omnibus me vehementer excusatum* volo (Cic.). — *Nunc illos commonitos* velim (Cic.). — *Patres ordinem publicanorum offendit* nolent (Cic.). — *Aliis hanc laudem praereplam* nolo (Cic.). — *Patrium extinctam* cupit (Cic.). — (Cf. ALMA ROMA, *De verbis eleganter omittendis*, VIII, anno 1932, p. 75).

PARVA FAVILLA ...

Quemadmodum in physicis rebus, quae mole ingentia apparent, exiguis constant, si mentem ad elementa converteris; ita si principia requiras in iis, quae interdum quassaverunt imperia, bella excitavere atrocissima, humano generi calamitates maximas intulere, exiguam reperies causam, quam nemo subesse, nemo tot parem cladibus iudicasset.

... Saepc

Si quaeras causas, parva favilla fuit!

Scilicet innumerae causae fuerunt, quae, singulae dum considerantur, ineptae prorsus ad effectus quosdam viderentur; attamen hosce interea non praeter exspectationem modo, sed vel praeter opinionem et suspicionem, immo contra, assequuntur.

Nonnulla de re ex vetere recentiorique historia attingamus.

Quid est inter tot excidia, strages, incendia, quae Langobardorum gens in Italiā invexit, quaeque duobus atrocissima saeculis perennavit, et foemina, imperatoriam licet, de Narsete duce iocantem levitate illa muliebri, qua voluisse hunc lanae et lini suis distributorem ancillis? Quas ubi voces rescivit — (atque utinam non relatae fuissent!) — Narsetes: « Dabo », inquit, « imperatrici telam et filum, quibus diu operam duram navet ». Langobardos, quos ille terrore nominis a finibus nostris arcebat, arcessivit; et omnia flammis, rapina, sanguine obruta nostra fuerunt.

Florentiam, Etruriam, omnem fere Italiā vilia praelia saeculis occuparunt. Undenam haec orta sunt pessima omnibus? Ex uno Bondelmontio, qui puellae, quam spoponterat, non praestit fidem. Hinc, Mosca Lambertio in consanguineorum puellae concilio sententiam proferente: « Unicuique facto caput est », adolescens occisus; hinc ad ultionem concursum; hinc ad arma

itum est. Familiae patriciorum, mox qui apud illas erant privati homines, mox qui etiam alieni et externi utrisque, prout ferebant odia inter eos, aemulationes, vindictaeque sub cinere doloso latentes, eruperunt; et omnia sanguine redundarunt

In Salernitanae urbis historia fere eadem, tempore Ruperti regis Neapolitani, reperiuntur. Ibi enim civile bellum decennio exarsit calamitatibus publicis luctuosissimum, quo florens illa civitas miseriis paene innumerabilibus obruta est. Undenam? Eadem ex causa qua Florentiae; nam pro fatali puella inter Sanctomagnos et Capogrossios irae flagrarunt: arrepti gladii, quotidianae in vicis, in viis, in plateis pugnae conserebantur, expugnatae domus hic, illic, expilatae, incensae; flammis, fumo, ruinis omnia occupabantur. Quid autem proximum habet ineundarum nuptiarum fides cum civilibus praeliis, cum laniena civium, cum civitatis subversione?

Pueri, quum latinis elementis operam daremus, apud Cornelium Nepotem legimus Darium, Persarum regem, in Graecos immisisse exercitum, ducibus Dati atque Artapherne, qui classe quingentarum navium, peditem ducentis millibus, ac decem millibus equitum uterentur; interseruisse autem causam se hostem esse Atheniensibus, quod eorum auxilio.. Causa tanti belli longe alia fuit, quam Marathoniae pugnae occultavit Victoria. Medicus quippe Graecus, reginae servus eique carissimus, patriae caritate quum deperiret, et modum quaereret quo libertatem simul adipisceretur et patriam, herae adesse coepit multa saepe dictans de Graecia subiicienda, deque fics Athenarum suavissimis. Regia uxor viri sui ambitionem, cupiditatem gloriae et latioris dominationis blandiloqua verbis excitare frequentibus. Omne tulit denique punctum, ac tot millia gentium, tot urbes, tot naves perierunt..., quia medicus patrium litus et patrias ficos optabat. Immo videte nunc quo res perrexit. Eo

bello coagmentatur Graecorum civitas, ea pugna Graecia suas noscit vires, et, rata quid posset, dum ultio susceptae cladis Xersem commovet, sola magno regi restit, Europa praevalet Asiae, et iniuriarum ulti Alexander Philippi Macedonis Persidem Graeciae dominationi subigit. Quod quidem ne cogitatione quidem tentasset, nisi, medico illo guloso instigante, prioris et principis belli praeliorumque facultae coruscasset et conflagrassent.

Et quoniam de Macedonia sermo est, octoginta circiter ante Philippum hunc, Alexandri Magni patrem, annis, Macedonum regnum divisum fuit, non iniuria, non magna aliqua causa, sed foeminæ vindictam cupientis alloquio. Haec enim Meleagri, qui et provinciae praefectus extremae et magister equitum, uxor, a rege Macedonum non ea, qua par sibi videbatur, urbanitate habita, eo maritum adegit, ut a rege desiceret et adversus arma conferret, regnumque diriperet armis, atque divideret.

Ludovicus XIV, Gallorum rex, quum iudicasset in familiari colloquio de ornatusam fenestrae, quae erat in aede regia *Trianon*, Louvois verba regis aegre tulit. Inde dissensio inter duos, inde bellum, quo Europa penitus arsit, cuique nomen a « successione Hispana ».

A. Voltarius, in libro qui inscribitur *Siecle de Louis XIV*, narrat dynastam Marlboroug negasse reginae quasdam chirothecas nova prorsus arte confessas, eamdemque sparsisse ad contemptum nonnullas aquae guttulas super vestem nobilis foeminæ Masham. Quis crederet? Illa de gratia regum decadere; mox erupisse bellum, quo tot regnorum conditio immutata, labefactata et subversa est in Europa.

Narratur insuper aulici cuiusdam ambitioni debitum Galliae excidium a. MDCCCLXX.

Quid si repertum fuerit Sinense quod ineunte hoc saeculo exarsit bellum artibus et lingua dolosae mulieris incensum fuisse?

Novumne est Neronem Poppeae lingua et incitamento; Tiberium Seiani artibus saeviisse?

Absolvam. Immania facta saepe non agentis, etsi potentissima, dextera concitat, sed vilissimi interdum familiaris lingua, sed domestici alicuius, sed amici nequam, quibus longe alia mens, longe alia cupiditas: et ne suspicio quidem incendi, quod ex tam parva favilla sit oriturum.

G. P.

ODORICUS A PORDENONE

Si honores, qui hominibus deferuntur post mortem, ad iustitiae tramitem aequarentur, pauci sane adeo illos altos atque solemnes mererentur, sicuti B. Odoricus a Pordenone.

Sed pauca antea de eius vita gestisque dicenda, ut quae asserimus, liquido pateant.

Villaenovae in oppido prope urbem sito, ex qua agnomen ei inditum, Odoricus ex nobili Mattiussi genere natus est anno MCCLXXXV. Quintum decimum agens annum inter Franciscales cooptatus est, statimque perarduum vitae genus sectatus.

Atque illud in homine est animadverendum, alacrem eum validumque semper fuisse nec umquam ex eius vultu gaudium ac veram laetitiam evanuisse, quam Seraphicus Parens Legifer filii suis legaverat. Hinc laetabundus ardentermo exaruit amore animas Christo lucifaciendi, et apostolico zelo flagrans, totam Fori Iulii regionem peragravit, quam fama replevit suae eloquentiae signisque mirandis, quodque magis est, plurimis resipiscentibus seque ad bonam frugem recipientibus hominibus.

Sed caritas Christi, quum est maxima,

ad maiora iugiter perurget; quare Nostrum maturius tetigit atque permovit funesta tot populorum conditio, quos tenebrae horridae barbariae, quos dolenda calamitas errorum atque superstitionum detinebant atque obruebant. Tanta igitur eorum salutis populorum Odoricum incessit cupido, ut triginta vix annos natus, anno MCCCXIV, in remotissima Asiae regna solverit, atque ad Tartaros, ad Indos orientales, Persas, Iaponios, ac Sinenses pervenerit, Sanctum Iesu Christi Nomen ubique praedicans, omnibusque nuntians Mysterium et opus Christianae Redemptionis, uberrimis usqueaque salutis vitaeque aeternae fructibus relatis.

Haec autem dum agit, nullis suam pietatem, nullis studia sua terminis circumscrabit; veluti quum in urbe Tanai, conquisitis exuviis nonnullorum Sodalium, qui anno MCCCXI martyrium subierant, eas secum pie detulit, Saracenis ignem ad moventibus domui, in quam se receperat. At ille in latus se conferens aedium cum sacris exuviis incolumis evasit, igne vorante cetera domus latera multaque alia propinqua loca.

Navigante illo cum nonnullis idolorum cultoribus, tacet de repente ventus, statque defixa navis, nisi vi compellatur. Suos invocant barbari deos, hortanturque Odoricum, ut suum pariter Deum clamet experituri utrum Numen propitium ventum adducat. Flatu autem remorante, invehuntur, vituperant, minanturque se illum in mare projecturos cum reliquiis, ni protinus exaudiatur. At ille impavidus ac quietus invocat Deum, Deiparam exorat et sanctis exuviis mare tangit, statimque secundus adflat ventus, qui omnes feliciter in portum vehit.

Nec minus admirandus quum homines anthropophagos nactus, ita eos diserte pariter atque efficaciter alloquitur: « Miser! Quare non videtis? Canis carnem non edit: cur igitur vos peiores ac viliores bel-

luis ipsis exhibetis? » Arguere quoque ac refellere aggressus est nonnullos opinantes, sicut hodie quoque apud nos, rationales hominum animas in bruta trasmigrare, quamquam eos ab errore removere nequidquam valuit.

Postremo, apud Indos et Tartaros demoratus, eorum multos verae fidei luce collustravit; agmen praeterea Nestorianorum nactus haereticorum, ad Ecclesiae simum reduxit.

Sexdecim post annis, laetabundus, quod viginti Infidelium milia sacro fonte abluerit, in Italiam reversus est. Constitit Pisis, Utinumque regressus, descriptisque variis ac multis itineribus suis, ibidem decessit xix Kalendas Februarias anni MCCCXXXI; cuius cultum eidem vulgo tributum Benedictus XIV confirmavit anno MDCCXXXV.

Haec vita, haec praeclara gesta incliti Viri: qui nos docet quam intime senserit vocem Servatoris edicentis: « Ite, docete omnes gentes»; quam ardenter illum excitaverit exemplum Seraphici Patris, qui primus verbo atque opere aura apostolorum tempora redintegravit in mundo; quam alte persenserit verum illud bonum, quod una Christiana Religio cognita atque culta apta est ad proferendum apud gentes. Qui ad hunc excelsum consequendum finem processit, imo convolavit, in orientales plagas, et itinera atque opera aggressus est, quae vel audacissimum quemque terrorerent. Quando maritima itinera adeo erant periculosa, ut qui ea suscepissent, vita saepissime periclitarentur, Odoricus solvit in nondum exploratas et impervias Asiae plagas, quod vel cogitatu mentis alienatio videretur; in eam namque una vix Veneta gens, Marco Polo duce, nuper erat progressa anno MCCLXXI-MCCXC; atque, mirum!, ea, quae Marcus Polus, quaeque Odoricus de Asiae regionibus memoriae prodiderunt, cohaerent invicem, seseque complent...; et quamquam nonnulli Odorici narrationem parvipendunt, me tamen

teste, qui intentum animum ad eius studium adiunxi, ea concors est et recentioribus exploratis respondet.

Igitur, brevi elapso tempore a prioribus exploratoribus, multoque antea quam homo Liger animos adderet nautis antipodes revisendo, Odoricus eiusmodi aggressus est maritimum iter, quod illum inter audacissimos statuit nautas. Tantam audaciam, tantam virtutem, atque excelsum animum huius Franciscalis Sodalis quis animadverterit, bene aptare homini poterit Horatii illud:

*Illi robur, et aës triplex
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commisit pelago ratem
Primus, nec timuit, præcipitem Africum
Decertantem Aquilonibus,
Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti;
Quo non arbiter Adriae
Maior, tollere, seu ponere vult freta.
Quem mortis timuit gradum
Qui siccis oculis monstra natantia,
Qui vidit mare turgidum, et
Infame scopulos Acroceramnia?*¹

Sed maiores difficultates, horribiliora monstra manebant Odoricum in barbaris terris, inter gentes diversas, suspiciosas et feras.

Dici vix potest qui ei subeundi dolores caeli malignitate, soli asperitate, carentia saepe cibi potusque, obnoxius non semel belluarum morsibus hominumque insidiis, qui illum saepius ad mortem usque cruciaverunt, adeo ut in Italiam reversum vix eum agnoverint Sodales atque amici, vultu omnino et faede commutato propter labores atque dolores toleratos. Quae tamen omnia dulcia atque accepta Odorico fuere propter Deum, cuius notitiam et amorem inserere hominibus voluit, qui tam longo mari terraeque spatio aberant a germanae fidei sede.

¹ HORAT., *Od.*, I, 3.

Quisnam igitur non admiretur hanc animi celsitudinem? Celsitudo pura atque serena, quae civilium et Christianorum morum scons est atque mater, non sane comparanda speciosae illi atque fictae, quae nihil omnino confert ad aequos et sanctos fovendos ac promovendos mores.

Honor igitur atque laus Odorico a Pordenone, dignus qui celebretur veluti praeclarissimus Evangelii Praeco in extremis veteris orbis finibus, veluti magnus civilium morum auspex et vindex praestantissimus.

P. FERDINANDUS AB AVILLANA, O. M. C.

SAPIENTUM PERVESTIGATIONES A RADIOPHONICA VATICANA STATIONE LATINE VULGATAE

NOTAE.

DE RECENTIORE BIOLOGICA CURATIONE, QUA
TUBERCULOSIS PRAEMUNITUR.

A Lancisio usque ad nostram aetatem vexatissima est quaestio de pestilentis aëris morbo, qui italicice *malaria* vocatur, et de tuberculosis concursu. Potius enim quam observationum disciplina perducti, incerto quodam animi stimulo permoti, nonnulli huius morbi studiosi, pestilentis aëris morbo concurrente, in melius magis quam in peius aegri phthisici validitudinem inclinare sunt arbitrati.

Anno 1927 libellum edidi, quo summam novam exposui sententiam clinicis, anatomo-pathologicis, radiologicis, epidemiologicis constantem experimentis, pestilentis aëris morbum, quum aut incoatur tuberculosis aut ingravescit, vim resistendi afferre solitum esse.

Pervestigationes et experimenta, quae in dies crebriora fiunt, apte absoluteque

inter se congruere et cohaerere demonstrant istologicam reactionem a pestilentis aëris morbo exortam, quam primus in pulmonibus animadverti, et clinicas, bacteriologicas, radiologicas notas, quae vim resistendi ac singularem quandam contentiōnem prae se ferunt, qua corpus, vel potius corporis textile quoddam, quod reticulum endotelium appellamus, cum Kochii bacillo congrediatur atque proelietur.

Pestilentis aëris morbum anno 1929 ipse in tuberculosis variae laborantes primum inoculavi, ut idem morbi curriculum eademque signa patefierent, quae iamdiu in naturalibus casibus animadverteram, quorum causa et pathogenesis tantum pestilentis aëris morbo adscribēbantur.

Haec pestilentis aëris morbi inoculatio, quae curatio artis praeceps ac rationibus, non empiricorum doctrinis nititur, neque collassotherapy a se prorsus submovet, praesertim quum de excavationibus agatur, ad sanitatem aegrotos paucorum mensium spatio reducit, resistendique vim singularem affert, si quis in posterum in eundem recidat morbum.

Quae vero in tuberculosim inoculatio, quam *Endo-bio-stimulo-therapiam* appello, ex eo quod in stimulo consistit rerum biologicarum et endogenarum, quas malaricus in sanguinis plasma immissit, est curatio quaedam omnes priores complectens et comprehendens curationes, naturalemque assimilans medendi rationem propter illud pathogeneticum adminiculum et adiumentum, quo tuberculosis curriculum a pestilentis aëris morbo inchoatum mesenchimaticorum curriculum imitatur.

Quos si natura sua sponte maxima reactionis ope corpora ditavit, ad eandem virium potestatem haec inoculatio illos reducit, quos huiusmodi vires deficiunt, vel quibus omnino propter nativas vel ascitas causas desint.

P. GAROFOLI.

NOTITIAE.

DE RECENTI EDITIONE GEOGRAPHIA PTOLOMAEI.

Speciali nota dignam putamus editionem maximi operis geographicī Ptolomaei, quae nuper a Biblioteca Vaticana facta est, et decimum nonum volumen constituit in collectione, quae selectos codices photographice reddit, et quatuor constat tomis. Textus et tabulae sunt ex codice urbinate octogesimo secundo, qui saeculo duodecimo adscribitur et, ut videtur, aegyptiacum papyrum saeculi septimi reproductum.

Huiusmodi tabulae nunc primum eduntur per reproductionem phototypicam, et quidem in propria forma, idest quinquaginta per septuaginta centimetrorum.

Revñus Dominus Achilles Ratti, nunc Summus Pontifex Pius Papa XI, tunc Ambrosianae Bibliotcae Praefectus, iam initio huius saeculi peculiarem graecorum codicum Ptolomaei valorem primus cognovit et r. p. Fischer e S. I. indicavit.

Per triginta fere annos P. Fischer instituit in colligendis quae de Ptolomaei opere geographicō exstant in codicibus per Europam dispersis, quorum princeps facile appareat urbinas octogesimus secundus, et hunc reddere curavit, simul addendo quae ex aliis complementa digna visa sunt.

Quae per tot annos P. Fischer collegit, exstant nunc in volumine quingentorum et quinquaginta quatuor paginarum, quodque maximum constituit commentarium de Ptolomaei opere geographicō.

Quae doctrinae adiumenta ex hcc opere proveniant, apparent praesertim in iis quae P. Fischer habet de mensuris tum caelestibus tum terrestribus a Ptolomeo allatis, de ratione Ptolomaei in eis deducendis et describendis, de geographia mathematica, quae praecipue in *Almagesto* continetur, deque ethnographia, quae in *Tetrabiblion* exstat. Quae geometricam delineationem respiciunt, inveniuntur in γεωγραφική ὑφή-

γησις, quae introductionem et illustratiōnem tabularum Ptolomaei constituit, et nunc tam opportune et plene a P. Fischer editur.

Opus completur etiam commentario critico-paleographicō textus, a Pio Franchi de' Cavalieri studiose redacto.

NOTIFICATIO.

Pontificia Academia Scientiarum « Novi Lyncae » biennale praemium decem milium libellarum italicarum, quod a Pio XI, Sodali suo feliciter regnante, nomine exornatur, anno MCMXXXIII adiudicare statuit.

Opus criticum donabitur circa *Sistematica solutionum equationum differentialium* quod, inter ea quae proponentur, omnium nobilissimum evaserit.

Intendit autem Academia theoriam solutionum periodicarum, vel alterius systematis solutionum promovere vel ampliari, vel ad quaedam practica problemata applicari.

Ad novum hoc certamen docti viri cuiuslibet Gentis invitantur his legibus, ut opera vel anglico, gallico, germanico, hispanico, italicō vel latino idiomate exarata nec prius edita, et tribus exemplaribus digitorum pulsū (idest *dactylographice*) transcripta, ad Pontificiam Academiam Scientiarum ante Kal. Nov. a. MCMXXXIIImittantur.

Nulli vero ex Pontificiae Academiae Scientiarum Sodalibus Ordinariis, sive Romae residentibus sive alibi incolentibus, praemium adiudicari licet.

Auctoriis fit facultas apponendi nomina sua scriptis, vel dictum quoddam, vel aliud signum quod repetendum erit super involucrum, nomen auctoris continens sub sigillo.

Exitus certaminis, auditio iudicio virorum ab Academicorum Coetu ad hoc designatorum, opportuno tempore pronunciabitur,

ut praemii collatio per Ipsum Summum Pontificem in solemni primo Academiae Conventu novi Anni Academici, qui locum habebit mense Decembri eiusdem anni, fieri possit.

COLLOQUIA LATINA

XIV.

Iter et Equus.¹

PHILIPPUS, MICHAËL, MARTINUS, PAULUS,
PUER, RUSTICUS.

PHILIPPUS. - Vultisne proficiscamur, animi gratia, Tusculum?

MICHAËL et MARTINUS. - Nihil malūmus, die praesertim sereno, a ventis silenti, tum etiam feriato in nostro pedagogio.

PHIL. - Ego habeo asturconem.

MICH. - Et ego equum meritorium.

MART. - Ego et Paulus ferrivia discedemus.

PHIL. - At non erit nobiscum iter.

MART. - Scilicet equitare nescimus.

MICH. - Conducite rhedam.

PHIL. - Quin imo lecticam. Nonne ci-
sium sufficiet?

MART. - Bene ait Philippus. Vadam ad carrucarium.

PHIL. - Vide ne sis in exspectatione.
MART. - Illic sum, et h̄c sum.

PHIL. - Eia, puer; frena equum meum, et insterne. Quid? Manno indis lupatum?
Orna potius frenulo illo levi cum bullis

PUER. - Hui! nec oream habet, nec aureas.

PHIL. - Si scirem qui fregisset, ego illi frangerem... Supple quae desunt ex hoc fune.

PUER. - Erit deformē.

¹ Ex colloquis IOANNIS LUDOVICI VIVES. — Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit I. F.

PHIL. - Abi, insane: quis videbit extra urbem?

PUER. - Antilena est dissuta.

PHIL. - Sarcias ligula adstrictoria aliqua.

PUER. - Non habet postilenam.

PHIL. - Nec est opus.

PAULUS. - Magnum equitem et exercitatum! Delabetur ephippium ad collum, et effundet te supra caput.

PHIL. - Quid ad me? Lutosa est magis via, quam lapidosa; inficiar coeno, non cruentabor. Sed si haec omnia apparanda, non hinc discedemus ante vesperum. Adduc equum, qualicunque ornatu.

PUER. - Paratus est; concende. - Ah, quid agis? Pedes dexterum ponis priorem in stapeda?

PHIL. - Utrum ergo?

PUER. - Sinistrum; et habenas sinistra manu rege; dextera cape hanc virgulam, quae erit pro calcaribus

PHIL. - Non indigo: calcanei erunt mihi pro calcaribus.

MICH. - O equum molestissimum succassatorem! Ossa mihi omnia contuderit, priusquam perveniamus in oppidum.

PHIL. - Quid malum est stratum istud tuum? Clitella est, ut puto.

MICH. - Paulo minus.

PHIL. - Quanti, quanti?

MICH. - Nummis ducentis.

PHIL. - Equum ipsum cum suo victu et vestitu tanti non emerim; nec enim videtur mihi equus vector, nec ephippiarius; sed iumentum sarcinatorium et iugale, aut dossuale. Animadverte, ut passim offensat!... Vel in chartam, vel in latum culmum impingeret.

MICH. - Quid tu de eo dicas? Pullus est adhuc. Sed garrias quae voles. Vides tu hunc equum? Is qualis est me vehet... aut ego illum.

PUER. - Ungulam habet tenerrimam miser.

PHIL. - Nec aliud quidquam te admonuit unoculum erro ille, qui tibi locavit?

PUER. - Rogavit ne duo insiderent equo, alter in strato, alter super clunes, utque in equili diligenter ei substerneretur.

PAUL. - Nimirum eget misellus, qui latera habet nudata carne.

PHIL. - Quid agitis vos? Michaël, ubi nam vehiculum illud vestrum?

MART. - Auriga petit hodie altero tanto plus quam quanti alias eum compensavimus.

PHIL. - Cum rhedariis est vobis res? Genus hominum est quidem mite, manusuetum, come, urbanum!

PUER. - Bigae ducem me vobis praebeo.

MART. - Ne tamen praecipites nos agas.

PUER. - Nolite timere; operi assuevi.

PAUL. - Pace tua, hominem suae artis praefero.

PUER. Sit; me meus equus, et ipse indomitus, dorso recipiet. Equitem admirmini peritissimum.

PAUL. - Quid si automobilem covinum¹ conduixerimus?

MART. - Maius erit profecto pretium quam quod pro vehiculo a nobis est requisitum.

PAUL. - Si essendum² nobis occurret!

MART. - Praestat summam transigere cum furcifero illo.

PHIL. - Sed appetit iam meridies. Michaël, eamus: sequatur qui poterit. Invenient nos ad Galerum Purpureum; ea est taberna diversoria sita ad dimidium circiter viae.

MICH. - Qua egrediemur?

PHIL. - Per portam Lateranam Appia, ac deinde Tusculana via.

¹ Covinus apud Romanos fuit rhedae genus, unde que clausum, quo ad iter faciendum praesertim utebantur. Fuit qui ex Martiale (Ep. XII, 24), coniecit illum non ab externo auriga, sed ab homine intus statite fuisse ductum.

² Hoc vocabulo latine vehiculum nunc exprimi posse puto, quod camion vulgo audit.

MICH. - Imo iam initio teneamus semitam ad sinistram: via iucunda est et placida.

PHIL. - Minime vero: nil commodius et tutius, quam via regia; nam transversis amitteremus iter, praesertim quod trames ille, nisi me fallit memoria, est valde sinuosus et ambagiosus.

MICH. - Oh! Puer est iam nos assequutus!... Ubi sunt Martinus et Paulus?

PUER. - Rhedarius iratus, quod non quantum postulaverit accipiat, duxit eos via salebrosa; equus, dum magna enititur vi rotas in alto coeno haerentes extrahere, temonem et helcia confregit. Tum canthi revulsi sunt cum clavis, et ipse rotam sufflaminaverat imprudens, bili excaecatus. Nunc ea reficit, vectores diris devovens atrocissimis.

PHIL. - Quae capiti illius sint!

PUER. - Puto eos, cisio relicto, transituros in sarracum, forte transiens, et sine onere iter habens Tusculum.

PHIL. - Coniicio quid futurum sit; non pervenient illi Tusculum ante serum diei.

MICH. - Quid tum? Sumemus diem crastinum totum ad reficiendum animum. - Aspice, ut fluviolus ille leniter labitur: aquae plane crystallinae inter scrupos aureos. Quam iucundum murmur! Audis lusciniolam et carduelim? Profecto territoriorum hoc amoenissimum est.

PHIL. - Quod spectaculum potest esse huic par? Mirifice his omnibus redintegrantur animi. O pratum miro artificio vestitum!

MICH. - Nempe ab admirabili artifice.

PHIL. - Quam suavem odorem spirat!

MICH. - Huc, huc; ad sinistram flectito, ut evites coenum tenacissimum, in quo graduarius tuus statim unguem amitteret. Quam contrarius hic campus, obsitus situ, squalidus, cariosus, horrens petris, et spinis armatus.

PUER. - Nonne vides esse agrum ruderatum ex villa ruinis? Et alioqui fru-

mentarius est. Hyberno pulvere, verno luto, magna farra, Camille, metes!

PHIL. - Quaesum, Michaël, cantilla versus aliquot, ut soles.

MICH. - Placet.

*Felix ille animi divisique simillimus ipsis,
Quem non mendaci resplendens gloria fuso
Solicitat, non fastosi mala gaudia luxus.
Sed tacitos sint ire dies, et paupere cultu
Exit innocuae tranquilla silentia vitae.*

PHIL. - Versus facetissimos et gravissimos! Cuius, quaesum, sunt?

MICH. - Non agnosti?

PHIL. - Non.

MICH. - Angeli Politiani.

PHIL. - Vetustiores putavi, et habent gratiam antiquitatis. — Suspicer nos deerasse.

MICH. - Heus! bone vir, qua itur Tusculum?

RUSTICUS. - Aberrastis. Obvertite equos ad bivium illud et tenete viam quam rodit fluvius; ea vos non sinet falli: recta est et simplex usque ad vetustam querum; inde ad manum hanc vos praecipitatote.

MICH. - Habemus gratiam.

RUST. - Bene ambulate. Ducat vos Deus

MICH. - Malim currere, quam sic ab equo isto concuti.

PHIL. - Tanto coenabis avidius.

MICH. - Immo vero non potero coenare, delassatus et confractus toto corpore: ciuitas quaeram de lecto, quam de mensa.

PHIL. - Sede coniunctis curibus, non divaricatus; minus senties laborem.

MICH. - Hoc est foeminarum; at faccerem, nisi metuerem derisus et sannas praeterereuntium.

PUER. - Sistite, oro, parumper, dum hic faber ferrarius calcet asturconem meum, cui excussa est solea dextri pedis.

MICH. - Ah! praeter spem venit occasio corpori meo recipiendi animam!

Quam spes frustratur, non spes, sed poena paratur.

DE ROBERTI SCOTTI

NAVARACHI ANGLI, ITINERE ANTARCTICO

[13]

Tum incursum est in aggereum glaciem.¹ Visae sunt ingentis magnitudinis balenae² et aves antarcticae, thalassidromae et procellariae.³

¹ Sub caelo polari terra assidue tegitur congelatis nivibus grandinibus pruinis, eaque « mediterranea » glacies vocatur, a nobis: *Inlandeis*. Quae quum eisdem causis, secretione scilicet atmosphaerica, in margine continentium, in vadis littorum, effecta est, *Schelfeis* est. Nam *Schelfeis* est ea ora maris quae semper fluctibus tegitur usque ad initia aquae profundioris. Porro illam glaciem « litoralem » vel « litoream » nominem. Quae glacies adstricta est in arcticis maribus, vocari solet *Feldeis*, i. e. « campestris » vel « aequorea » glacies. Haec aestuum accessu et recessu, marinis meatibus, tempestatibus contracta est *Scholleneis* vi vocis Germanicae glacies « fragosa », vel, si dicere licet, « fragmentaria » vel « fragmentata ». Ista fragmina partim abripiuntur calidam versus terrae zonam et appellantur: *Drifteis* vel: *Treibais*, « Quae agitatur glacies », quam Menge meus haud inepte « fluitantem » glaciem nominat. Partim illa fragmenta inter se pressa cumulantur in aggeres, quos aggeres nostres: *Packeis* nominare solent, quos Latine haud scio an fas sit « aggereum glaciem » cognominare. Hoc genus navibus regiones polares adeuntibus saepe pernicie fuit. Non vides, optime lector, quam mihi necessaria sit encyclopaedia et Gallice et Hispanice aut Italice scripta; nam quotiens ex illis Latinis radicibus via temptanda in Latina vocabula Latinis vocabulariis nunquam cognita, saepe vel detestanda? Et cerno animo stare vacuas sub quibusdam tectis et rei vehiculariae ministros paratissimos hoc transportare, quo etiam aegrius tanto commodo careo.

² Balaenopterae Siebaldi genus, quod sic ab ipso Scotto describitur: Principio parvum gibbus ex undis emergit. Extemplo emicat in aërea frigora cana nebula in altitudinem metrum duorum. Nauseosus rancidi olei odor relinquitur. Tum crescente gibbere immane dorsum appetet coloris cineracei secundum spinam leniter tumens. Ex eo exstat parva pinna similis hamo. Brevi deinde belua recipitur undis.

³ Ex eo genere avium sunt procellaria glacialis, gigantea, capensis. Thalassidromae Germanice vocantur *Sturmschwalben*, hoc est « hirundines procellariae ».

Reliquis eius anni, qui fuit 1910, diebus navigaverunt ita, ut modo proveherentur, modo sic inclusi tenerentur glacie, ut ignem interciperent, ne maior gratis absumeretur copia carbonum. Interdum homines in glaciem egressi vel labebantur calceis nivalibus¹ vel exercitationis causa trahebant onera. Etiam canes educebantur. Non raro Scottus timuit, ne prohiberentur antarctide diutius. Ad calefaciendum lebetem, quum ignis extinctus erat, binis opus erat amphoris carbonis fossilis. Quum tantunden satis esset ad navigationem totius diei, ignem restingui tum erat utilius, quum in spatium viginti quattuor horis longius eodem haerendum erat vestigio. Sed quis diceret tantum morae futurum? Die natali Christi quinque punctis superatus erat gradus undesepagesimus. Eum diem tales fuisse ipse narrat Scottus: « Natalis Christi est dies, sed vividior fere haec est eius diei imago, Glaciatis tenemur aggeribus, nubes non alte pendentes obscurant caelum, quae interdum leves nivium crystallos demittunt. Est, ubi minores apertae aquac lacus umbram efficiunt, sed illud molestum, umbram in transitam duci regionem. Reliqua loci facies alba nebula est. Claudimur, inquam, et neque velis neque vapore quidquam proficimus.

¹ *Ski*, vox Norvega, quid aliud appellas Latine? Ego hic verti nostrum *Schneeschuhe*. Sunt autem tabellae angustae, satis longae, tenues, ante repandae, quac alligantur calceamento.

IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI, Ep. Porphyreonen,
Vic. Gen. Civitatis Vaticanae.
Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

ANNALES

De bellico aere alieno.

Statuto tempore, idest superioribus Idibus Decembribus, Italia, Anglia, Tseco-slovakia, Finlandia, Lectonia et Lithuania bellicum aes alienum pro sua cuiusque parte Civitatibus Foederatis Septemtrionalis Americae solverunt; non idem fecere Gallia, Belgica, Polonia, Aestonia et Hungaria, miseras civitatis suaec conditions preferentes. Quam quidem causam pro Gallia multi in dubium verterunt, eoque magis quod Henriot, gubernii praeses, si iterum protestatus fuit, onus alias sibi impositum Gallicam nationem sustinere ultra non posse, auctor tamen apud popularium legatorum coetum fuit, ut et hodierna rata pars penderetur, fide habita de proxime sequenti debitorum retractatione. Quamquam ne sub huiusmodi conditioni quidem populi legati solvendae pensione assenserunt, ita ut Herriot coegerint ad munere suo se omnino abdicandum. Ei Paulus Boncour successit.

Ex Germania.

In Germania novum administratorum collegium suffectum est, cuius Schleicher Cancellarii munus assumpsit. Is inducias unius mensis requisivit, sperans fore ut intra hoc tempus partium contentiones componere posset. Tempus vero iam est elapsurum, neque optata meta appareat. Quid inde? An legatorum coetus a recentibus comitiis electus tertio dimittetur? Credendum utique est, Hitlerum ipsum minime hoc facto contentum esse posse, quem forte factionem et simul auctoritatem suam imminutum iri viderit. Profecto gravissima Germaniae rei publicae tempora currunt!

In ultimo Oriente discrimina.

Inter Iaponios et Sinas nova incendia flagrarunt. Illi enim, semper publicae securitatis sub specie, Jehol provinciam, Mandchouriae ad occidentem sitam, et Shanghaikwan portum armata manu, frustra resistantibus Sinis, occuparunt. Dictant eos illuc intendere, ut regionem ipsam a vetere Sinarum civitate distrahant, quam sui iuris partim facturi sint, partimque tutelae maximarum totius orbis gentium concrederant.

* * *

Ex Hispania.

Nec melior rerum conditio in Hispania offeratur, ubi seditiones late per civitatem omnem in dies exoriuntur, a «Communitarum» factione excitatae, quae nulli violentiae parcit. Igniferis globis praesertim utitur, ut innocentium civium internecione terrorem ubique incutat; nec satis esse gubernii copiae videntur ad eos repellendos.

* * *

Ex arce Vaticana.

Inter tot rerum eversiones et hominum odia, en Sanctissimi Patris Pii XI vox, sollemniter ex arce Vaticana manans, populos ad poenitentiam remissionemque vocat per iubilarem annum, a die II proximi mensis aprilis praeter ordinem indictum, ad saecularia sollemnia celebranda a generis humani redemptione a Deo per Christum peracta. Audamus singuli paternam invitationem: in Christo enim et per Christum vera pax et tranquillitas ordinis a mundo universo unice invenietur!

POPULICOLA.

Cuncti se scire fatentur
Quid fortuna ferat populi; sed dicere mussant.
VERG., Aen., XI, 344.

VARIA

De Iaponia.¹

Quem vulgo Iaponem vocant, eae praeципue tres insulae sunt, circumfusis aliis minoribus, interfluo eripo disiunctae. Prima et maxima, in satrapias aut regna tria et quinquaginta dividitur; eius caput est urbs *Meacum*: inde insula tota denominatur; alteram *Ximum* appellant: haec satrapiis regnisve censemur novem; nobilissimas habet urbes *Vosuquin* et *Fu-naium* regni Bungensis. Tertia dicitur *Xicocum*: satrapias aut regna continent non plus quatuor: insignis maxime *Tosa* urbs regni cognominis. Ita Iaponis vel regna, vet satrapiae (sunt enim complures, in quas vocabulum regni minime convenit) in universum numerantur sexaginta sex. Totius terrae longitudo ferme in ducentas, uti ferunt, leucas excurrit; huic nequaquam respondet latitudo; decem tantum alicubi patet; summum triginta non amplius; de ambitu nihil certi proditum est.

Iacet ab aequatore in arctum a trigesimo gradu ad trigesimum fere octavum. Ab oriente obversa est novae Hispaniae, centum et quinquaginta leucarum intervallo. A septemtrione, Scythes vel Tartaros, et alios ignotae feritatis populos, ab occidente adspicit Sinas, varia pro litorum flexu excursive distanti: siquidem ab urbe *Liampo*, qui Sinarum regnis in ortum est limes, ad Iaponis insulam *Gotum*, quae prima inde navigantibus occurrit, leucas numerant sexaginta; ab *Amacano* autem, occiduo Sinarum emporio, ubi Lusitani ferme negotiantur, ad eamdem *Gotum*, leucarum ducentarum nonaginta septem traiectus est. A meridie, vasto mari interfuso, inexploratas habet terras, e quibus

casu nautas olim quosdam in Iaponem delatos fama est, neque inde solvisse. Tellus maxima ex parte nivalis ac frigida, neque admodum fera. Septembri mense oryzam (is cibus est communis omnium), quibusdam etiam locis Maio triticum metunt; neque ex eo panes more nostro, sed genus quoddam offae seu polentae conficiunt. Salubris caeli temperies: aquae bovae, calidas etiam alicubi medicos in usus emicare cognitum est.

* * *

Pro iudicibus mensarum elegantibus

ESCARUM ORDO:

*Iuris diluti poculum.**Oryza Mediolanensium more condita.**Segmenta vitulina in Iunonio vino decocta.**Scriblita ex faseolis.**Tracta cum fragis mulso confectis.*

* * *

Locosa.

Tuccius in schola.

Geometriae prima elementa postquam Magister exposuit, Tuccium interrogat:

— Quas igitur lineas rectas appellabis?

Noster optime respondet; Magister in sinu gaudet, et instat:

— Rectas autem aequis intervallis inter se distantes ...

— Quae... quae ferriviae iter indicant.

* * *

Aenigma.

Olfacio, clamo, moneo, quoscumque fidele, Captivum tueor, liberiusve sequor.

Aenigmata in superiore fasciculo mens. Decembribus MCMXXXII proposita his respondent: 1) *Caepa*; 2) *Somnium*.¹ Ex MAFFEU historiis.